

ZPRAVODAJ

UNIVERZITY PARDUBICE

číslo 13, ČERVEN 1998

Jednání České konference rektorů na půdě Univerzity Pardubice

Ve dnech 28. a 29. května 1998 se uskutečnilo na půdě Univerzity Pardubice 37. zasedání České konference rektorů.

Česká konference rektorů (ČKR), založená v lednu 1993, je sdružení rektorů všech 27 vysokých škol České republiky, tj. 23 vysokých škol civilních, 3 vojenských a 1 policejní. Jejím posláním je zabývat se zásadními otázkami vysokých škol, zaujímat k nim stanoviska a uplatňovat je v zákonodárných a výkonných institucích a úřadech. ČKR navazuje a udržuje styky s konferencemi rektorů jiných zemí a s příslušnými mezinárodními institucemi.

Předsedou ČKR pro rok 1998 je prof. Ing. Jan Hron, DrSc., rektor České zemědělské univerzity Praha. Kancléřem ČKR pro rok 1998 je doc. RNDr. Lubomír Dvořák, CSc., rektor Univerzity Palackého, Olomouc.

Předsednictvo ČKR pro rok 1998 pracuje ve složení: doc. PhDr. Jiří Tomáš Kotalík, CSc., rektor Akademie výtvarných umění Praha; prof. JUDr. Karel Malý, DrSc., rektor Univerzity Karlovy Praha; prof. Ing. Václav Roubíček, CSc., rektor VŠB-Technické univerzity Ostrava; prof. Ing. Petr Zuna, CSc., rektor Českého vysokého učení technického Praha.

Zasedání ČKR se konají pravidelně jedenkrát za dva měsíce v péči střídajících se jednotlivých vysokých škol. Hostitelem 37. zasedání ČKR se tak stala Univerzita Pardubice a její rektor prof. Ing. Oldřich Pytela, DrSc.

Hlavními tématy čtvrtletního jednání 28. května byla analýza nového zákona o vysokých školách a jeho implementace do života českých vysokých škol a rozprava k aktuální situaci VŠ ČR. Na tuto část jednání, které se konalo v salonku menzy UPa, přijali rovněž pozvání a účastnili se jí ministr školství, mládeže a tělovýchovy ČR doc. Dr. Jan Sokol, CSc.; jeho první náměstek RNDr. Vladimír Roskovec, CSc. a předseda Rady vysokých škol ČR doc. Ing. Ivan Wilhelm, CSc. Rektor Univerzity Pardubice prof. O. Pytela rovněž představil přítomným v krátkém příspěvku hostitelskou univerzitu.

Pátečnímu jednání 29. května, které se konalo v Rytířských sálech Zámku Pardubice, předcházel neobvyklý program připravený pro rektory Doprvní fakultou Jana Pernera UPa. Až z Českých Velenic, kde byl v roce 1991 opraven jako unikátní technická památka v Železničních opravnách a strojárnách, s.r.o., byl přivezen a přistaven na staré nádraží v Pardubicích salonní vůz prezidenta T. G. Masaryka. Vůz, vyrobený v Ringhofferových závodech na Smíchově v Praze jako špičkový model tehdejší železniční techniky a předaný do používání 7. března 1930, si mohli prohlédnout jak účastníci ČKR, tak pozvaní hosté v rámci oslav 5. výročí založení dopravní fakulty na Univerzitě Pardubice.

V prostorách Zámku Pardubice pak pokračovalo zasedání ČKR projednáváním principů financování VŠ ČR v roce 1999 a na přelomu tisíciletí a rovněž principů vědní politiky na přechodu do 21. století. Na programu byly rovněž záležitosti související s činností ČKR, Stanovami ČKR, zřízením Kanceláře pro zastoupení VŠ ČR při EU v Bruselu, reprezentací ČKR navenek v Radě Evropy apod.

Na památku na 37. zasedání ČKR v Pardubicích obdrželi všichni účastníci nejen společnou fotografii, ale rovněž pamětní listy tištěné na ručním papíře na katedře polygrafie a fotofyziky Fakulty chemicko-technologické UPa.

Česká konference rektorů přijala na závěr svého jednání následující usnesení:

ČKR vítá snahu MŠMT ČR o změny rozpočtových pravidel orientované na hodnocení kvality a posílení podílu vědy a výzkumu na vysokých školách. Současně však upozorňuje, že tohoto cíle nebude dosaženo, pokud MŠMT ČR ofenzivním způsobem neprosadí zvýšení rozpočtu vysokých škol, v současné době velmi podfinancovaných.

ČKR oceňuje materiál "Principy vědní politiky na přechodu do 21. století", připravený MŠMT ČR. Priorita podpory výzkumu na vysokých školách je pro další rozvoj vysokých škol naprostou nutností.

ČKR má pochopení pro většinu požadavků Vysokoškolského odborového svazu, nepovažuje však stávkou za vhodný prostředek protestu.

ČKR konstatuje, že implementace nového zákona o vysokých školách bude velice náročná a je připravena konzultovat vzorové dokumenty, které zpracuje MŠMT ČR.

Dvoudenní jednání bylo ukončeno tiskovou konferencí v Mázhausu zámku, a kdo měl zájem, mohl si v doprovodu ředitele Východočeského Muzea v Pardubicích PhDr. Šebka prohlédnout zámek, jeho sály a procházkou zavítat až na Pernštýnské náměstí.

K hladkému průběhu celé akce a spokojenosti zúčastněných přispěly hojnou měrou nejen hostitelská univerzita a její fakulty, ale rovněž i následující instituce a organizace:

Magistrát města Pardubic, Východočeské muzeum v Pardubicích, Železniční opravny a strojírna České Velenice, DOM Dílny pro opravy mechanismů ČD Pardubice, Dopravní podnik města Pardubic, Česká pojišťovna, a.s. pobočka Pardubice - pojištění občanů a pojištění průmyslu, Komerční banka, a.s. - pobočka Pardubice město, PePa, s.r.o.- Pekárny Pardubice, Pivovar Pardubice, a.s., Pivovar Hlinsko, s.r.o., Hobé Pardubice, a.s.

(vw)

Schválení rozpočtu Univerzity Pardubice

Po vleklých a zdouhavých jednáních jak uvnitř univerzity, tak s nadřízenými orgány byla Akademickému senátu Univerzity Pardubice předložena konečná verze rozpočtu univerzity pro rok 1998. Velké zpoždění bylo způsobeno výší přiděleného příspěvku na vzdělávací činnost na rok 1998 z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, který byl původně krácen o 14,5 milionu Kč. Důvodem ke krácení bylo to, že univerzita jako celek měla za poslední dva roky větší nárůst posluchačů, než povolených 15%. Po intenzivním jednání vedení univerzity s MŠMT byly zohledněny náběhové ročníky Dopravní fakulty Jana Pernera a rozpočet byl z fondu ministra povýšen, takže se celkové krácení snížilo na 9,5 milionu Kč. Spolu s propadem prostředků přidělených na vědu a výzkum na poloviční výši roku minulého se přidělené finanční prostředky univerzity nachází na 97 % loňského roku po "balíčcích", a vedení univerzity hledá i nadále cesty, jak získat další prostředky a přijmout taková opatření, aby zajistilo prostředky pro hospodaření a chod jednotlivých součástí univerzity.

Počátkem dubna bylo schváleno na jednání 11. řádného zasedání Akademického senátu UPa hospodaření univerzity v roce 1997 a proběhla bouřlivá diskuse při projednávání zásad a pravidel pro konstrukci rozpočtu UPa na rok 1998. Až v úterý 19. května, po intenzivní několikaměsíční práci a jednáních, Akademický senát Univerzity Pardubice uzavřel tuto etapu přípravy rozpočtu schválením jeho poslední, nejméně bolestné verze, pro níž se rozhodlo 14 z 18 přítomných senátorů (z celkového počtu 21), tj. nadpoloviční většina.

Nejvíce je krácením finančních prostředků postižena Fakulta ekonomicko-správní a s velkými potížemi se bude tento rok potýkat rovněž Ústav jazyků a humanitních studií. I pro ostatní fakulty - chemicko-technologickou a dopravní - a pro univerzitu jako celek to však znamená přijetí dalších úsporných opatření, která nedávají v tomto roce žádné šance dalšímu rozvoji fakult, studijních oborů a podmínek studia, vědy i výzkumu.

Kromě schvalování rozpočtu na rok 1998 se 12. řádné zasedání AS UPa dále zabývalo Zprávou o činnosti představenstva AS UPa mezi 11. a 12. řádným zasedáním, jež se vyznačovala právě intenzivní prací na přípravě rozpočtu. Vyjádřilo rovněž souhlas s účastí UPa (v zastoupení DFJP) na založení Asociace pro rozvoj intermodálních přeprav, neziskové organizace s právní subjektivitou, která má za cíl mimo jiné zpracovávat koncepční materiály směřující k podpoře a začlenění dopravního systému ČR do evropského intermodálního dopravního systému. V "Různém" byly projednány i otázky související s aplikací nového zákona o VŠ a spolupráce AS UPa s vedením univerzity na pracích s tím souvisejících. O zasedání Akademického senátu Dopravní fakulty Jana Pernera informoval jeho předseda Ing. Zelenka. Dlouhou diskusi k rozpočtu a opatřením vyplývajícím z jeho přijetí vyvolal na závěr jednání AS dopis předložený senátorům děkanem Fakulty ekonomicko-správní UPa doc. Roudným.

(vw)

Vědecká rada Univerzity Pardubice

V pondělí 25. května 1998 se v kongresovém sále rektorátu univerzity sešla ke svému třetímu funkčnímu jednání Vědecká rada Univerzity Pardubice. Jejím předsedajícím byl rektor prof. Ing. Oldřich Pytela, DrSc. Hned v úvodu předal profesorský diplom prof. Ing. Ladislavu Svárovskému, PhD., který se z pracovních důvodů nemohl účastnit slavnostního předání diplomu v Praze na podzim loňského roku.

Poté proběhlo profesorské řízení doc. Ing. Jiřího Izera, CSc. v oboru Dopravní prostředky a infrastruktura, při němž děkan Dopravní fakulty Jana Pernera prof. Ing. Milan Lánský, DrSc. představil kandidáta a informoval o průběhu jmenovacího řízení na fakultě. Následovala přednáška doc. Izera, ke které se rozvinula obsáhlá odborná diskuse. Na závěr Vědecká rada UPa rozhodla v tajném hlasování jednomyslně o postoupení návrhu na jmenování doc. Ing. Jiřího Izera, CSc. profesorem k dalšímu řízení ministroví školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Zpráva o průběhu a výsledcích habilitačních řízení na DFJP a FChT v období od listopadu 1997 do května 1998 byla ukončena slavnostním předáním docentských diplomů.

Na Dopravní fakultě Jana Pernera Univerzity Pardubice se úspěšně habilitovali a byli jmenováni docentem:

doc. Ing. František Orava, CSc. - v oboru Technologie a management v dopravě a telekomunikacích

doc. Ing. Karel Sellner, CSc. - v oboru Dopravní prostředky a infrastruktura

doc. Ing. Jaroslav Vacek, DrSc. - v oboru Dopravní prostředky a infrastruktura

Na fakultě chemicko-technologické UPa se úspěšně habilitoval:

doc. Ing. Miroslav Vlček, CSc. - v oboru Anorganická chemie.

Zprávu o akreditaci studijních oborů na Ústavu jazyků a humanitních studií uvedl prorektor pro vzdělávání a vědu doc. Ing. Jaroslav Janda, CSc. informací o výsledku 26. zasedání

Akreditační komise vlády ČR, které se uskutečnilo 10. a 11. února 1998 v Pelhřimově. Akreditační komise nedoporučila zřídit obory magisterského studia "německý jazyk - učitelství pro základní školy," historie - dějiny kultury (neučitelský obor) a historie - učitelství pro základní školy" a "pedagogika" na Univerzitě Pardubice. Naopak doporučila pokračování magisterského studia "anglický jazyk - učitelství pro základní školy," a to s časovým omezením na dva roky pro studenty příslušného jednooborového bakalářského studia na UPa.

Ředitelka ÚJHS doc. Poláčková sdělila svůj názor na závěry akreditace a konstatovala, že vedení Ústavu jazyků a humanitních studií bude i nadále usilovat o udělení akreditace na výše zmíněné obory, neboť humanitní vzdělávání na Univerzitě Pardubice není dostatečně rozvinuto. Stejný názor v diskusi zastávala i většina přítomných členů vědecké rady. Toto stanovisko podpořil i rektor Univerzity Pardubice prof. Pytela.

Vědecká rada Univerzity Pardubice vzala na vědomí obsah předložené poslední verze Výroční zprávy o činnosti univerzity za rok 1997, který slovně přiblížil přítomným rektor prof. Pytela. Zároveň zodpověděl několik věcných dotazů a vyjádřil se ke konkrétním připomínkám.

Dále se Vědecká rada UPa zabývala rozpravou k dvěma předloženým materiálům: "Problémové okruhy postgraduálního studia na vysokých školách" a "Informace o stavu vědecké přípravy na UPa". První materiál byl připraven pro Sněm Rady vysokých škol ČR, druhý pak na něj navazuje shrnutím stavu PGS na Univerzitě Pardubice. V rámci Univerzity Pardubice má akreditaci pro PGS Fakulta chemicko-technologická a Dopravní fakulta Jana Pernera. Přítomní členové vědecké rady se shodli na problému všech vysokých škol, jímž je nedostatek financí, který brání uspokojivě ohodnotit posluchače i absolventy tohoto studia. Většina přítomných se vyslovila pro udržení vysoké odborné úrovně postgraduálního studia. Byla vyslovena i obava o kvalitu vybavenosti školících pracovišť výkonnými moderními přístroji a literaturou, pro vědeckou práci nepostradatelnými. Prorektor doc. Janda krátce pohovořil o vnitřním grantovém systému pro rok 1998, kterým se Univerzita Pardubice rozhodla podpořit právě mladé pracovníky v jejich konkrétním vědeckém záměru.

Děkan Dopravní fakulty Jana Pernera vystoupil s informací k 5. výročí vzniku fakulty, které oslavila v dubnu tohoto roku. V této souvislosti poděkoval vedení univerzity a především Fakultě chemicko-technologické za podporu, kterou Dopravní fakultě Jana Pernera poskytli při jejím budování a rozvoji.

Následující zasedání Vědecké rady Univerzity Pardubice se bude konat v pondělí 23. listopadu 1998.

(vw)

Přihlášky na Univerzitu Pardubice

Do 31. března měli studenti možnost podat přihlášky na studium na třech fakultách a Ústavu jazyků a humanitních studií Univerzity Pardubice. Přijímací zkoušky se konají od počátku měsíce června (na ÚJHS), převážně však od druhé dekády až do konce června t. r. (na FES 15. - 19. 6., na ÚJHS 1. - 2. 6., na FChT a DFJP v týdnu od 22. do 26. 6.).

U technických oborů, tj. při přípravě na přijímací zkoušky na Fakultě chemicko-technologické UPa a Dopravní fakultě Jana Pernera mohli studenti využít nabízených přípravných kurzů, které probíhaly o sobotách od ledna do března a kde mohli procvičit potřebné znalosti z matematiky, fyziky a chemie.

Jednotlivá studijní oddělení zaznamenala následující počty uchazečů o vysokoškolské obory Univerzity Pardubice:

Počty přihlášených uchazečů o studium v akademickém roce 1998/99

Celkem UPa DFJP FChT FES ÚJHS

Celkem 1997/98 přihlášených přijatých zapsaných 31.10.1997 (nově přijatí) 7.938 1.397 824 805 1.288 240 240 238 1.084 462 282 282 3.390 535 192 184 2.176 160 110 101

Přihlášených celkem 1998/99 6.868 1.352 1.375 3.472 669

v členění: Bc. studium (D tříleté, Ds čtyřleté) D 0 (neotevírají) Ds 78 D 564 Ds 52 D 2.700 Ds 442 D 669 (397 Aj, 272 Nj) Ds 0 (neotevírají)

Ing. studium (D pětileté, Ds šestileté) D 1.066 Ds 208 D 697 Ds 62 D + Ds 330 přihlášky do 15. 6. na pokračující dvouleté Mgr. studium

Poznámka: D - denní studium Ds - distanční, dálkové studium

Fakulta chemicko-technologická UPa přijímá posluchače do 4 základních studijních oborů (inženýrského studia Chemie a technická chemie, které se ve vyšších ročnících dělí na 16 specializací, a Hodnocení a analýza potravin; bakalářského studia oboru Polygrafie a Klinická biologie a chemie).

Inženýrské studium na Dopravní fakultě Jana Pernera je pro první dva ročníky jednotné a potom se dělí na čtyři obory - Dopravní management, marketing a logistika, Technologie a řízení dopravy, Dopravní prostředky a Dopravní infrastruktura.

Fakulta ekonomicko-správní nabízí jeden obor ekonomicko-správní a Ústav jazyků a humanitních studií obory dva - učitelství anglického a německého jazyka.

(vw)

Návštěva senátorky MUDr. Moserové na Univerzitě Pardubice

V pondělí 20. dubna se na krátkou návštěvu na Univerzitě Pardubice zastavila v rámci svého pravidelného senátorského dne v Pardubicích místopředsedkyně Senátu Parlamentu ČR paní doc. MUDr. Jaroslava Moserová, DrSc. S vedením univerzity - rektorem prof. Pytelou a prorektory doc. Ludwigem a doc. Jandou jednala především o vysokoškolském zákonu, jehož návrh byl po schválení Poslaneckou sněmovnou PČR předán ke schválení Senátu PČR. Byl projednán na 3. schůzi Senátu PČR ve středu 23. dubna (jako senátní tisk 1998/33) a následně schválen, s účinností od 1. 7. 1998.

Kromě dalších záležitostí, projednávaných během krátké schůzky a týkajících se rozvoje studijních oborů na UPa a jejich zabezpečení finančními zdroji, paní senátorka pozvala vedení univerzity a další zájemce z fakult a kateder UPa na mezinárodní konferenci "International Communications Forum" - Mezinárodní fórum pro sdělovací prostředky, které se konalo po australském Sydney letos přímo v Pardubicích ve dnech 8. - 12. května.

Paní senátorka projevila zájem o prohlídku nové Univerzitní knihovny, ale protože spěchala ještě do senátu před svým odletem na zasedání rady UNESCO do Francie, plánovaná návštěva knihovny byla odložena na květen.

A tak až v pondělí 8. června měla čas v klidu v doprovodu vedoucí univerzitní knihovny Mgr. Procháskové seznámit se s nabízenými službami knihovny, která snese srovnání se západoevropskými. Důležitou roli však sehrává i obnova a rozšiřování nabídky knihovního fondu, jehož největším limitujícím činitelem je nedostatek finančních prostředků, které na něj mohou být z kráceného rozpočtu univerzity vyčleněny.

(vw)

Platební karty a automatické pokladny vstupují do Univerzity Pardubice

Vážení zaměstnanci Univerzity Pardubice,

jak si zřejmě vzpomínáte, oslovilo Vás současné vedení po svém nástupu do funkcí se žádostí o převedení výplat Vašich mezd na bezhotovostní formu. Důvodem byly především velmi vysoké částky za pojištění finanční hotovosti na výplaty určené. Rada z Vás to udělala, patří Vám za to díky a věřím, že jste spokojeni.

Milí studenti Univerzity Pardubice,

jistě máte zkušenosti s platebními kartami a v osobním životě je používáte. Naší snahou je, abyste tuto formu platebního styku mohli využívat i v rámci Univerzity Pardubice, například k placení kolejného a v budoucnu i dalších služeb.

Vedení Univerzity Pardubice proto vedeno snahou usnadnit Vám všem bezhotovostní styk uvítalo nabídku Komerční banky na bezplatnou instalaci dvou automatických pokladen v areálu naší školy. Dovoluji si vyslovit přesvědčení, že tuto nabídku přijmete kladně a budete automatické pokladny v maximální míře využívat. Bližší informace o možnostech tohoto, ve světě běžného způsobu platebního styku, získáte v následujícím textu ředitele pobočky Pardubice-město Ing. Mojmíra Macků.

rektor prof. Oldřich Pytela

Akademická půda byla vždy místem pokroku. Proto jsem velmi potěšen, že tomu je tak dnes i na Univerzitě Pardubice - jako první z našich klientů se vedení univerzity rozhodlo využít plně předností progresivní formy placení prostřednictvím platebních karet přijímaných platebními terminály.

Toto rozhodnutí velice vítám, neboť přijímání platebních karet k placení v obchodech a za službu je perspektivní formou platebního styku. Je to forma placení vžitá u našich západních sousedů, nicméně mentalita a zvyky českých občanů brání jejímu rychlejšímu prosazení u nás. Jsem přesvědčen, že právě mladá inteligence a progresivní pedagogové jsou ti, kdo dokáží prorazit bariéru a zavést pokrok do života.

Jaké výhody vám dává placení bankovní kartou? Především pocit bezpečí a jistoty před ztrátou peněz nebo jejich krádeží. Pokud máte dostatek peněz na účtě, jste kdykoliv platebně schopní a potřebujete-li přece jen hotovost, jsou Vám k dispozici bankomaty provozované non-stop. Vaše karta vám šetří čas, nemusíte ho věnovat péči o udržování své osobní hotovosti. V neposlední řadě jde o prestižní záležitost, zejména u karet vyšší kvality (zlatá a stříbrná), které jsou prodávány při vyšších zůstatcích na účtě. Každá bankovní karta dnes patří k modernímu stylu života.

Na podporu progresivního kroku vedení Univerzity Pardubice jsme se rozhodli věnovat jí zdarma 2 automatické pokladny. V období prázdnin budou instalovány v budově rektorátu, Studentská 95 a na recepci Správy kolejí a menzy, Studentská 202. Od nového školního roku tak bude možné na Univerzitě Pardubice platit bezhotovostně a věřím, že v budoucnu to bude pouze bezhotovostně.

Co potřebujete k získání platební karty? Především bankovní účet a přísun prostředků na něj. Pro studenty jako naše perspektivní zákazníky nabízíme studentské konto Gaudeamus. Vedeme ho za zvýhodněných podmínek - nevybíráme poplatky za vedení účtu, zdarma měsíčně zasíláme výpisy, v prvním roce vydáváme zdarma mezinárodní Styl kartu Mestro, při zřízení účtu nevyžadujeme počáteční vklad a zůstatek úročíme zvýhodněnou sazbou 3%. Navíc poskytujeme studentům každoročně úrokovou prémii 333,- Kč.

Ostatní občané si u nás mohou zřídit B-konto nebo při vyšších zůstatcích A-konto, které je balíčkem bankovních produktů. Z každého účtu lze provádět veškeré platby vč. trvalých příkazů a sdruženého inkasa, lze na něj přijímat platby včetně převodů mezd. Na základě vedení účtu si náš zákazník může koupit platební kartu. Obdobně jako jiné banky nabízíme karty systému Eurocard/MasterCard a VISA a navíc nově jako jediná tuzemská banka karty AMEX od společnosti American Express, které mají řadu mimořádných výhod. Platební terminály přijímají karty vydané i jinými tuzemskými i zahraničními bankami mimo České spořitelny. Je tedy možno využít i účtů vedených u jiných bank, nicméně uvítáme, pokud si účty otevřete právě u Komerční banky. V Pardubicích tak můžete učinit u naší pobočky Pardubice - město na Masarykově náměstí 1544 nebo v pobočce Pardubice - Centrum na náměstí Republiky 222 a v Divadelní ulici 784. Naši zaměstnanci Vám rádi poradí nejvhodnější formu účtu i karty pro Vás a vysvětlí možnosti jejich využívání.

Věřím, že bezhotovostní způsob placení Vám usnadní studium na univerzitě a přinese úsporu času i nákladů a nám spokojené zákazníky.

Ing. Mojmír Mackůředitel pobočky Pardubice - město Komerční banka a.s.

PROCHEM 98

Od úterý 12. května do čtvrtku 14. května se návštěvníkům kontraktační a prodejní výstavy zaměřené na chemii PROCHEM '98 v pardubickém IDEONU představil i stánek Univerzity Pardubice. Součástí výstavy, prezentující firmy působící v oblasti chemické výroby, spotřební chemie, měřicí a laboratorní techniky, biotechnologie, ekologie apod., byl i záměr představit ve "městě chemie" rovněž výzkumné a vzdělávací instituce, mezi něž patří právě Univerzita Pardubice. Na 12 metrech čtverečních se návštěvníci mohli seznámit jak se studijními obory a možnostmi studia na Fakultě chemicko-technologické UPa, tak s nabízenými službami a knihovním odborným fondem Univerzitní knihovny. Zajímavá byla pro firmy i spotřebitele nabídka provádění expertních činností a služeb Centra výzkumné a znalecké činnosti UPa a jeho katalogu. V rámci ekologického dne mělo být v přednáškovém sále ve středu 13. května od 13,30 hodin představeno Univerzitní ekologické centrum, účelové zařízení univerzity, nově vzniklé v září loňského roku. Vzhledem k tomu, že posluchačů se sešlo opravdu pomálu, nakonec místo přednášky zodpověděl doc. Sákra v úzkém kroužku pouze několik dotazů. Ve čtvrtek 14. května v přednáškovém bloku po 11 hodině dopolední představil fakultu a studia

na ní proděkan Fakulty chemicko-technologické doc. Černošek. Další informace jak osobně, tak prostřednictvím tištěných materiálů a multimediálních demonstrací získali návštěvníci po celé tři dny konání výstavy v samotném stánku.

Třebaže návštěvnost celé výstavy z řad veřejnosti byla poznamenána teprve vznikající tradicí prvního ročníku, přesto se organizátoři akce jak z Pardubické výstavní a veletržní, tak z univerzity domnívají, že výstava tohoto charakteru do Pardubic patří právě pro silné kořeny chemie v regionu, a to nejen v průmyslu, ale i ve výzkumu a školství, včetně vysokého, které za dva roky dovrší ve městě svou padesátiletou tradici.

(vw)

UNIVERZITA PARDUBICE - Centrum výzkumné a znalecké činnosti

nabízí své služby

zajišťuje

vědecko-výzkumnou, vývojovou a expertní činnost v oblasti:

chemie a chemické technologie

ekonomicko-správní

dopravní

cizích jazyků

vypracování odborných studií

řešerše

rekvalifikační, odborné a jazykové kurzy, školení

zpracování odborných činností dle požadavků

Univerzita Pardubice - CVZČ, Rektorát, Studentská 95, 532 10 Pardubice tel.: 040-603 6109, fax: 040-603 6361, e-mail: Jaromir.Malek@upce.cz

Páté výročí založení Dopravní fakulty Jana Pernera Univerzity Pardubice

Od 1. dubna až do počátku července se na Dopravní fakultě Jana Pernera uskutečnily akce spojené s oslavami pátého výročí založení fakulty v Pardubicích. Patřily k nim slavnostní jednání a shromáždění na půdě fakulty a jejích pracovišť, uspořádání seminářů a konferencí, včetně závěrečných promócí letošních absolventů.

Po rozdělení Československé republiky mohla tehdejší Vysoká škola chemicko-technologická v Pardubicích nabídnout potřebné provozní, organizační, ekonomické a sociální podmínky pro vznik dopravní vysokoškolské instituce v nové ČR a zároveň zázemí pedagogům přicházejícím z Vysoké školy dopravy a spojů v Žilině. Akademický senát VŠCHT počátkem roku 1993 vyslovil souhlas se zřízením Dopravní fakulty nesoucí jméno významného železničního odborníka a stavitele dráhy Praha - Olomouc Jana Pernera. 1. dubna 1993 byla zahájena výuka a Dopravní fakulta Jana Pernera se stala třetí fakultou vysoké školy po Fakultě chemicko-techno-logické a Fakultě ekonomicko-správní. (Rok nato byla Vysoká škola chemicko-technologická přejmenována na Univerzitu Pardubice.) Dnes studuje na fakultě 1.154 studentů, což je více než na ostatních fakultách univerzity. Mohou využít nabídky ze čtyř studijních oborů denního či dálkového inženýrského studia a tří oborů studia bakalářského dálkového. Doktorandské studium je možné ve dvou specializacích. Fakulta během uplynulých let získala významné postavení jak v rámci univerzity, tak z celostátního hlediska právě pro svoji specifiku studijní nabídky. Fakultě bylo v uplynulém roce přiznáno i právo habilitací a profesorských řízení a úspěšně byl evaluován studijní program Dopravní management, marketing a logistika. Na fakultě působí na šesti katedrách, a vznikající sedmé, kolem 115 pedagogů (z cca 370 na celé UPa).

Významným okamžikem letošních oslav bylo slavnostní shromáždění v zasedací místnosti děkanátu DFJP v Polabinách, které pořádala DFJP spolu s Nadací Jana Pernera ve středu 29. dubna. Děkan fakulty profesor Milan Lánský předal na dvacet pamětních medailí Jana Pernera těm, kteří se významným podílem zasloužili o vznik, organizaci a utváření fakulty v Pardubicích, rovněž tak jako těm, kteří vytrvale pokračují v započatém díle či jinak napomohli budování a vybudování stabilní fakulty s vynikající úrovní výuky a pověstí. Slavnostní události byl přítomen rektor Univerzity Pardubice profesor Oldřich Pytela, kterému rovněž byla udělena jedna z medailí.

Součástí dne bylo i slavnostní odhalení pamětní desky "50. rovnoběžky", která byla umístěna pod pamětní deskou Jana Pernera v hale nádraží Českých drah v Pardubicích. Na základě měření provedených studenty dopravní fakulty vznikla myšlenka ztvárnění padesáté rovnoběžky, která prochází právě Pardubicemi a spojuje je tak s dalšími světovými městy směrem na západ i východ. Deska tak bude připomínat nejen tuto geografickou polohu města, ale právě pětiletí dopravní fakulty v Pardubicích, ve městě s rozvíjejícím se využíváním všech čtyř existujících dopravních systémů - dopravy železniční, silniční, letecké i lodní.

(vw)

- pětiletém výročí založení, činnosti, minulosti, současnosti a budoucnosti Dopravní fakulty Jana Pernera Univerzity Pardubice se dočtete více v mimořádném čísle Zpravodaje Univerzity Pardubice, které právě vyšlo.

Vážený pane děkane, vážení hosté, kolegyně a kolegové, paní a pánové,

chtěl bych jménem svým i jménem vedení Univerzity Pardubice krátce pozdravit toto slavnostní a významné shromáždění. Shromáždění slavnostní a významné proto, neboť se koná při příležitosti oslav pětiletého trvání Vaší, ale samozřejmě i naší fakulty při vysoké škole v Pardubicích. Nemohu říci univerzity, neboť v době utváření třetí fakulty to byla ještě Vysoká škola chemicko-technologická, která poskytla přístřeší pro nově vznikající dopravní vysokoškolskou instituci v Čechách. A že počátky vzniku fakulty nebyly nikterak jednoduché, vědí nejlépe ti, kteří stáli u jejího zrodu, ti, kteří se neúnavně podíleli na jejím budování, růstu a na upevňování jejích pozic v českém vysokém školství. Za pětileté období se podařilo vybudovat vnitřně konsolidovanou instituci s více než tisícem studentů a řadou graduovaných učitelů. Během krátké doby Dopravní fakulta Jana Pernera podchytila zájem studentů o dopravní obory tak, že v tomto akademickém roce na ní studuje nejvíce studentů ze všech fakult naší univerzity. Budiž to všem, nejen nám, kteří máme to potěšení s Vámi spolupracovat, nejen Vaším studentům, kteří mají tu čest na Dopravní fakultě Jana Pernera studovat, ale především Vám, kteří jste se o to zasloužili a svojí prací tak činíte každodenně, tedy budiž to všem zadostiučiněním, jakousi osobní a pracovní odměnou a motivací pro další činnost a plány do budoucna.

Ne vždy vše bylo - a jak se v letošním roce potvrzuje - možná ani nebude dle našich představ. Mám tím na mysli především představy o možnosti naplňovat optimální personální, vzdělávací, vědecké a výzkumné záměry. Přesto věřím, že s Vaším plným nasazením a invencí se Vám podaří těžké zkoušky a momenty v životě fakulty překonat tak, jak tomu bylo v minulosti a jak je tomu doposud.

Přeji Vám, vážení kolegové, abyste svou pověstnou dobrou organizací práce, kolegií a soudržností překonali všechny problémy a pokračovali tak v úspěšně započatém díle. Současně jsem přesvědčen, že budete s vytrvalostí sobě vlastní zasévat semínka úspěchů dalších desetiletí existence fakulty. Měřítkem těchto úspěchů Vám pak budiž vynikající připravenost absolventů a výsledky aktivit v oblasti vědy a výzkumu. Vaše práce je jedinečnou součástí jedinečného celku, jakým je Univerzita Pardubice.

Jsem Vám osobně vděčen a jménem Univerzity Pardubice Vám velice děkuji za vykonané a současně Vám přeji hodně zdarů v konání budoucím.

rektor Univerzity Pardubice
prof. Ing. Oldřich Pytela, DrSc.

Slavnostní konference textilních chemiků a koloristů

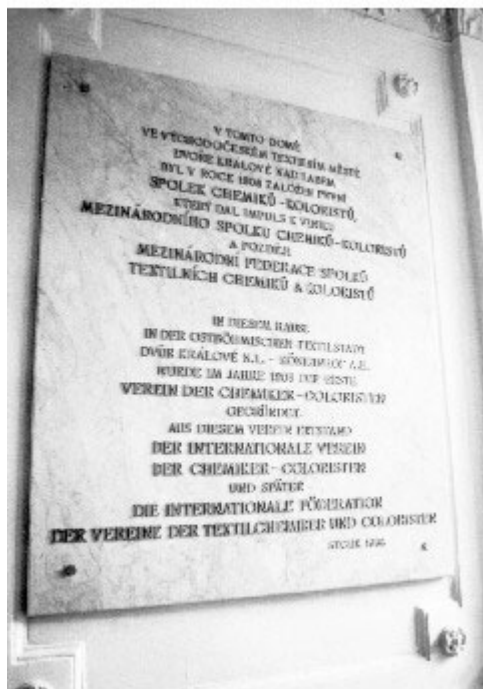
Ve dnech 15. a 16. května 1998 se uskutečnila v Pardubicích a následně ve Dvoře Králové nad Labem SLAVNOSTNÍ KONFERENCE textilních chemiků a koloristů. Společnou slavnostní konferenci uspořádal český a rakouský spolek k 90. výročí založení prvního spolku chemiků-koloristů na evropském kontinentě.

V Pardubicích se konference konala ve velkém sále Domu techniky. Pozdravné projevy na zahájení postupně přednesli - prezident českého spolku Ing. B. Reichstädter, CSc., prezident rakouského spolku Dr. E. Fitz, za Univerzitu Pardubice prorektor doc. Ing. M. Ludwig, CSc. a za Magistrát města Pardubic náměstek primátora Ing. J. Schneider. Dále po celý den probíhaly odborné přednášky zahraničních a domácích textilních odborníků. Konference se zúčastnilo přes 240 delegátů z České republiky, Rakouska, Německa, Švýcarska, Maďarska, Polska, Slovenska a Anglie.

Na počest zahraničních hostů uspořádal český spolek 15. května Společenský večer s hudbou a módní přehlídkou. Na módní přehlídce představily svoje výrobky a. s. TIBA a a. s. VELVETA. V přílehlých prostorách velkého sálu byly otevřeny prezentační stánky čtrnácti domácích a zahraničních firem z oboru textilní chemie a strojírenství, které se těšily velkému zájmu zvláště zahraničních účastníků.

Druhý den, 16. května, odjeli účastníci autobusy do Dvora Králové nad Labem, kde v Hankově domě byly předneseny historické přednášky. Jednak o založení SPOLKU a dále o vzniku a rozvoji textilního průmyslu ve Dvoře Králové nad Labem. Vyvrcholením přednášek byl projev univerzitního profesora Dr. E. Schollmeyera, ředitele centrálního textilního výzkumného ústavu z Krefeldu, světového odborníka v oboru textilního zušlechťování na téma: "Budoucí technologie v textilním zušlechťování."

Na závěr SLAVNOSTNÍ KONFERENCE byly odhaleny pamětní desky na a v domě, kde byl ve Dvoře Králové nad Labem SPOLEK v roce 1908 založen. Odhalení pamětních desek byli přítomni prezidenti střeoevropských národních spolků (CZ, A, D, CH, PL, H, SK).

Dnes Spolky textilních chemiků a koloristů jsou činné prakticky ve všech státech, kde je rozvinutý textilní průmysl. Organizačně jsou začleněny do mezinárodní federace se sídlem ve Švýcarsku (IFATCC - International Federation of Associations of Textile Chemists and Colourists). Spolek textilních chemiků a koloristů v Pardubicích úzce spolupracuje s Ústavem polymerních materiálů Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice.

Ing. Vladimír Kočvarajednatel STCHK

URBIS 98

Stalo se již několikaletou tradicí, že v centru českého výstavnictví v Brně probíhá na jaře mezinárodní veletrh technologií, výrobků a služeb pro rozvoj obcí a měst. V jeho letošním už pátém ročníku byly současně ve dnech 21. - 25. dubna uspořádány celostátní semináře a diskusní kulaté stoly k problematice správy obcí. Na základě předchozích dobrých zkušeností se jejich pořadatelé obrátili též na Fakultu ekonomicko-správní Univerzity Pardubice, aby organizačně a hlavně obsahově garantovala zabezpečení vybrané problematiky. Její pracovníci tak nesli hlavní odpovědnost například za naplnění následující tematiky: "Hospodaření obcí a měst s finančními prostředky", "Veřejné zakázky" a "Potřebné znalosti profesionálů a zastupitelů ve veřejné správě". Samotné diskuse se přitom neodehrávaly pouze mezi vysokoškolskými pracovníky, reprezentujícími další české vysoké školy obdobného zaměření. Mezi jinými se na nich podíleli též zástupci České spořitelny, a.s., specializovaných agentur, rovněž tak pracovníci státní správy a členové samosprávných orgánů.

Široké spektrum účastníků bylo navíc příznačné i pro další semináře, jichž se zúčastnili pedagogové pardubické fakulty. Z nich třeba Ing. Stanislava Šimonová v tematickém bloku o přípravě krizového managementu pro státní správu přednesla příspěvek "Program prevence kriminality v Pardubicích", jež vypracovala společně s vedoucí příslušného magistrátního oddělení Martou Veletovou. S kladnou odezvou přítomných se setkalo též vystoupení Ing. Jana Janovce, CSc., věnované v navazujícím bloku mezní situaci v krizovém použití sítí. O všestranném zapojení pardubické fakulty do zmíněné akce, pořádané Brněnskými veletrhy, a.s., CESOU, a.s. a Kongresovým centrem Brno, a.s., svědčí obsah sborníku, zahrnujícího přednesené nebo zasláné příspěvky. Nacházíme mezi nimi ty, jejichž autory známe jako své spolupracovníky, např. JUDr. Tomáše Hemelíka, CSc., Ing. Josefa Peštu, CSc. a Ing. Ilonu Obršálovou, CSc. Na závěr si je třeba přát, aby i při dalších příležitostech dokázala pardubická fakulta úspěšně prezentovat výsledky své práce. Možnost k tomu se jí nabízí hned ve dnech 7. - 10. července, neboť během nich ve spolupráci s Českým ekologickým manažerským centrem uspořádá v reprezentačních prostorách pardubického zámku a ve vlastních učebnách tréninkový kurs zavádění environmentálního systému řízení.

PhDr. Miloš Charbuský, CSc. Katedra ekonomie Fakulty ekonomicko-správní UPa

Zpráva o vědecké konferenci ÚJHS k humanizaci univerzity

Dne 28. dubna 1998 zorganizoval Ústav jazyků a humanitních studií Univerzity Pardubice jednodenní vědeckou konferenci na téma "Humanizace univerzity," která se stala závěrečným výstupem interního univerzitního grantu.

Plenárního dopoledního jednání konference se zúčastnilo více než 100 účastníků, z nichž 14 přímo vystoupilo se svými příspěvky věnovanými problémům, které se přímo nebo zprostředkovaně týkaly daného tématu. Konferenci zahájila ředitelka Ústavu jazyků a humanitních studií doc. PhDr. Věra Poláčková, CSc. a po pozdravném vystoupení zástupce vedení Univerzity Pardubice prorektora doc. Ing. Jana Čapka, CSc. přednesli vstupní referáty doc. PhDr. Karel Rýdl, CSc. a prof. PhDr. Jozef Cach, CSc. z ÚJHS. Účast hostů z různých vysokoškolských pracovišť České republiky ukázala, že problém humanizace univerzitního života je vnímán jako závažný a aktuální problém, především na nově zřizovaných pracovištích.

Odpolední diskuse u kulatého stolu se zúčastnilo 18 zájemců z řad hostů konference, referentů a učitelů i studentů především z ÚJHS. Ve více jak dvouhodinové diskusi se její účastníci přes různá východiska a rozličnou šíři vnímání problematiky humanizace univerzitního života shodli na následujících závěrech:

1. Bylo poukázáno na aktuálnost problematiky a nutnost dalšího rozpracovávání tématu, byť lze pojem humanizace nahrazovat pojmy porozumění, komunikační prostor apod.

2. Téma konference bude prakticky realizováno následujícími formami:

ÚJHS připraví pro pracovníky a studenty Univerzity Pardubice od zimního semestru 1998 volné přednáškové a diskusní kurzy na aktuální témata a jejich program rozešlou spolu s pozvánkami i na ostatní vysokoškolská pracoviště,

jednotliví účastníci zašlou nabídky vlastních mezioborových kurzů pracovníkům ÚJHS a pozvou je k aktivní účasti,

minimálně jedenkrát za semestr bude studentům a pracovníkům ÚJHS umožněno navštívit učební aktivity jiných univerzit,

ve výuce bude dáván větší prostor k samostatným aktivitám studentů a učitelé budou motivováni k využívání jiných než tradičních forem výuky,

bude podán grantový úkol FRVŠ (doc. Rýdl) o sebeevaluačních formách výuky studenty na vysokých školách, na jehož řešení se budou podílet i pracovníci jiných univerzit,

účastníci konference si budou vyměňovat pozvánky na vlastní akce a budou rozvíjet společná témata v grantových úkolech i neformálních aktivitách.

3. Ve spolupráci s Vysokou školou pedagogickou v Hradci Králové bude studentům nabízena možnost účasti na psychoterapeutických kurzech v Hradci Králové a na mezioborových kurzech v Pardubicích.

4. Větší pozornost bude věnována formám exkurzí a samostudia. V průběhu zimního semestru 1998 zorganizuje doc. Rýdl odbornou exkurzi pro studenty Univerzity Pardubice, Vysoké školy pedagogické v Hradci Králové a Farmaceutické fakulty UK Praha.

5. ÚJHS vydá všechny konferenční příspěvky v samostatném sborníku prací.

6. Řada v diskusi navržených aktivit a forem práce bude realizována s pomocí grantů a podpory nevládních domácích i zahraničních nadací tak, aby mohly být zkušenost předávány dalším zájemcům z mimopardubických fakult.

K pozitivním stránkám konference patřila nejen hojná aktivní účast studentů učitelství ÚJHS, hlavní referáty organizátorů, ale zejména vystoupení Dr. Šplíchala z MŠMT ČR, který problematiku humanizace výuky na ministerstvu koordinuje a odborně se jí i zabývá. Výrazným nedostatkem, na který bylo poukazováno i představiteli jiných "technicky" orientovaných vysokých škol, byla neúčast učitelů a studentů z ostatních fakult Univerzity Pardubice. Výjimku tvořili vedoucí představitelé FES.

Závěrečný dík patří za obětavý přístup a servis organizačním pracovníkům ÚJHS a zaměstnancům rektorátu pardubické univerzity za snahu přispět k celkovému zdaru konference.

Výstavy v Galerii Univerzity Pardubice pokračují

Další, v pořadí již třetí výstava byla zahájena v Galerii Univerzity Pardubice v Univerzitní knihovně v Polabinách. Vernisáž výstavy kolekce kreseb a grafiky havlíckobrodského autora, historika - archiváře a člena výtvarné skupiny "Lipnická škola" Daniela Korába se konala ve čtvrtek 7. května v 17,00 hodin a bude přístupná veřejnosti až do konce letních prázdnin.

Vystavované práce absolventa Střední průmyslové školy grafické v Praze a později Vysoké školy pedagogické v Hradci Králové přesvědčí návštěvníky o tom, že písmo může působit formou a jejími proměnami v znaky a symboly a může žít v nových zákonitostech a prostorech, mít svoji funkci sdělovací a zároveň estetickou.

Galerie univerzity, jejímž uměleckým garantem je Mgr. Lubomír Netušil z Ateliéru grafické tvorby Katedry výtvarné výchovy VŠP v Hradci Králové, tak naplňuje další výstavou své poslání, tj. představovat studentům a občanům širší pohled na současné výtvarné umění s důrazem na tvorbu mladých a méně známých výtvarníků z České republiky.

PhDr. Ladislav Macek ze Státního okresního archivu v Havlíčkově Brodě k výstavě napsal:

"Práce Daniela Korába? Z hlediska historika - archiváře nesporně zajímavý pokus o oživení a probuzení listinného materiálu, který se dnešním generacím může jevit jako zcela bezcenný a pro současného člověka nepoužitelný doklad o dobách dávno minulých.

Autor se však ve svém uměleckém zaujetí nechává inspirovat a vést duchem a uměním starých a dnes již neznámých písařů, kteří svá díla vytvářeli na přelomu 16. a 17. století na dvorech předních českých velmožů, jakým byl např. Jan Rudolf Trčka z Lípy, majitel hradu Lipnice nad Sázavou, a dokazuje, že texty listin nemusí zůstat pouhým záznamem dějinných událostí, ale že se mohou stát i podnětem k vytvoření něčeho nového, živého.

Nechme se tedy unášet fantazií autora a

zároveň věnujme tichou vzpomínku
neznámým mistrům umění pískařského,
kteří se stali jeho inspirací."

(vw)

MEZINÁRODNÍ FESTIVAL AKADEMICKÝCH SBORŮ - IFAS

Mezinárodní festival akademických sborů - IFAS je pojem pro mnoho hudbymilovných lidí téměř posvátný, pro mnoho našich nových studentů však ještě, zcela jistě, neznámý. Proto bychom chtěli tento nádherný svátek mladých nadšených vysokoškoláků i Vám všem přiblížit.

První ročník festivalu byl uspořádán již v roce 1968 Vysokoškolským uměleckým sborem působícím na tehdejší Vysoké škole chemicko-technologické pod názvem Internacionální festival akademických sborů - odtud zkratka IFAS a od roku 1980 se koná již v pravidelných dvouletých intervalech. Počet účastníků by se za ta léta dal odhadnout již na tisíce a podle pamětníků si vždy organizátoři i účinkující odnášeli spoustu krásných zážitků a navázali mnoho nových přátelských kontaktů s vysokoškoláky z celé Evropy. Dokladem toho je i to, že mnozí z nich se na IFAS do Pardubic znovu vracejí.

Již po několik ročníků mají vysokoškolské sbory příležitost porovnat své umění v mezinárodní sborové soutěži ve třech kategoriích (smíšené, komorní smíšené a ženské sbory), kde v rámci soutěžního programu předvedou i povinnou skladbu, která je vždy dílem českého autora. Pro náš festival je typické, že nejčastěji uváděným autorem je Bohuslav Martinů. Je vždy dojemné, jak se s nádhernými melodiemi a českými texty vypořádávají zahraniční sbory, které si potom doma tato krásná dílka zařazují do svých kmenových repertoárů.

A i to je vlastně posláním tohoto festivalu - šířit českou hudbu do světa.

Letošní jubilejní 15. ročník, který se koná v Domě hudby od 24. do 29. června 1998, by měl být ještě slavnostnější a ještě bohatší než ty předchozí, neboť kromě svého výročí má další zvláštnosti. Festivalu se poprvé zúčastní host ze zámoří, a to sbor Státní univerzity ve Wichitě státu Kansas, který bude dokonce soutěžit ve dvou kategoriích. Z nahrávky tohoto sboru je

patrné, že se máme na co těšit. Kromě Američanů se festivalu letos zúčastní i akademické sbory z Ruska z Petrohradu, Moskvy a Čerepovce, dále dívčí sbor z Jugoslávie a dva polské sbory z Varšavy a Olsztynu a naši tradiční hosté - vysokoškolské sbory ze Slovenska Comenium Bratislava, Mladost' Banská Bystrica, AZDS Nitra. V každé kategorii také soutěží český akademický sbor, v kategorii smíšených sborů hned dva - smíšený sbor PF Univerzity Karlovy a Ars Brunensis chorus z Brna, v kategorii ženských sborů dívčí sbor Univerzity J. E. Purkyně z Ústí nad Labem a v komorní kategorii Vysokoškolský umělecký soubor Pardubice, který působí při naší univerzitě.

Další zvláštností letošního ročníku je to, že se bude festivalový zpěv ozývat hned na několika místech v Pardubicích současně. Kromě Sukovy síně Domu hudby se v době soutěží rozezní zpěvem i nádvoří a Rytířské sály pardubického zámku, kde se v průběhu festivalu představí všechny účastnické sbory.

Zvláštností je také ten fakt, že festival se stal tak trochu "open", neboť jsme na festival přizvali i neakademické sbory ze zrušeného letošního ročníku Chorus camera v Rychnově nad Kněžnou, které však prošly sítím kvality a jejichž členskou základnu tvoří především vysokoškoláci.

Poslední zvláštností je, že jsme letos byli nuceni obejít se bez dotací Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, o to více jsme však vděční naší pardubické univerzitě, Magistrátu města Pardubic, Nadaci Bohuslava Martinů, Okresnímu úřadu Pardubice, firmě Autoprodej Dukla, společnosti Paramo, a.s., výrobnímu družstvu Tvar Pardubice, a.s., Telecom Pardubice a mnoha lidem včetně studentů, kteří nás v pořádání takové veliké akce podpořili třeba i tím, že umožnili většímu počtu účastníků ubytování na našich kolejích a v tomto termínu uvolnili pokoje.

Ať žije IFAS '98 !

Za organizační štáb festivalu Ing. Alena Mejstříková

Beseda o Pardubicích

Všichni zájemci jak z řad vysokoškolské mládeže či zaměstnanců Univerzity Pardubice, ale i z řad veřejnosti, kterým je město Pardubice domovem buď dočasným či trvalým, mohli přijít na posezení a povídání o Pardubicích. Po záštitou rektora Univerzity Pardubice profesora Pytely se uskutečnila v úterý 5. května od 18,00 hodin ve videoklubu pavilonu C na vysokoškolských kolejích přednáška doc. PhDr. Jaroslava Teplého, historika z Ústavu jazyků a humanitních studií UPa pod názvem "Procházka Pardubicemi dříve a nyní". Velice poutavé povídání přemístilo dvacítku nadšenců o několik stovek let zpět, k základům a prvním vzpomínkám na Pardubice a zárodkům velkolepého města Pernštejnů, za nichž město vzkvétalo v historii nejvíce. Vymezený čas utekl ve spletitých uličkách historie jako voda a prostor studentského video klubu byl před osmou hodinou večerní dobyt silnou skupinou bojovných hokejových příznivců.

Životní jubilea

V měsíci červenci 1998 slaví:

Padesátiny:

Olga Václavková ústavu polymerních materiálů FChT

Šedesátiny

doc. Ing. Josef Kotyk, CSc. děkan Fakulty chemicko-technologické

PhDr. Hana Bendová z oddělení anglického jazyka ÚJHS

Pětašedesátiny

Miroslav Těšíkvrátný

V měsíci srpnu 1998 slaví:

Padesátiny

Hana Belanová Jídelna

Pětapadesátiny:

JUDr. Jan Pinzz katedry veřejné správy FES

doc. František Oravaz katedry dopravního managementu, marketingu a logistiky

Šedesátiny

Ing. Jiří Strnad, CSc. z katedry teorie a technologie výbušnin

Všem bychom rádi popřáli do dalších let hodně zdraví, sil a čerstvé energie, jakož i optimismus k dosažení úspěchů pracovních a spokojenosti v osobním životě.

Úspěšné akce na katedře tělovýchovy a sportu UPa

Cvičení s mistry světa v aerobiku

Ve sportovním areálu Univerzity Pardubice prezentoval Colgate - Palmolive v rámci již třetího turné Lady Speed Stick Tour cvičení pod vedením mistry světa 1997 ve sportovním aerobiku Olgy Šípkové a jejích hostů (V. Valouch, J. Strakoš, D. Holzer). V sobotu 4. dubna 1998 strávilo v tělocvičně UPa příjemné dopoledne přes 200 příznivců aerobiku z Pardubic, ale i z širokého okolí, včetně našich studentek.

Osnova cvičebních hodin byla připravena vskutku profesionálně. Každá z účastnic se postupně naučila několik choreografických řad různého charakteru - tanečního i posilovacího. Je nadmíru jasné, že zájem o aerobik v dnešní době neustále narůstá a že díky osobnostem typu Olgy Šípkové proniká radost z pohybu mezi nejširší veřejností.

Spokojenost z této organizačně velmi náročné, ale pro prezentaci naší univerzity neobyčejně významné akce, byla po všech stranách. Slova samotné mistry světa Olgy Šípkové hovoří zcela výmluvně a my můžeme být právem hrdi: "Ještě se uvidíme, Pardubice jsou jedinečné. Řeknu to úplně upřímně. Z hlediska osobního i reklamního se chci podívat do všech oblastí. Ve východních Čechách jsem byla v Pardubicích poprvé, podruhé pak zavítala do Hradce Králové, kde jsem nebyla zcela spokojena. Tak jsem se vrátila do Pardubic, které jsou v regionu, ne-li v celé republice, absolutně nejlepší. Zdejší lidé jsou velice vděční a srdeční. Pravda, jsem strašně unavená, ale mám tu všechno, nač si vzpomenu, jako bych přijela domů". 1)

1) in: Pardubické noviny, 1998, 8. 4., s. 14.

Den otevřených dveří

Pro všechny zájemce o to, jak probíhá běžný den na katedře tělovýchovy a sportu, byl připraven 11. května 1998 "Den otevřených dveří". Tento den byl dnem dotazů z řad studentů naší univerzity i z řad zájemců o studium, učitelů i veřejnosti a odpovědí našich odborných asistentů.

Ke zpestření programu přispěl od 15:00 hod. ukázkový aerobik a následná náborová akce. Cvičitelky, studentky UPa, předvedly v pětiminutových blocích ukázky různých stylů aerobiku - od prostého aerobiku a jeho modifikací (dance aerobik, step aerobik, funk) posilování s gumami, P-class až po zdravotně odlehčující cvičení na velkých míčích (fit balls) a závěrečný strečink.

I přes skutečně slunečné počasí probíhalo cvičení až do pozdních večerních hodin. Velkou ctí pro nás byla návštěva z vedení UPa. Nakonec se i pan prorektor pro vzdělávání a vědu doc. Ing. Jaroslav Janda, CSc. nechal zlákat a vyzkoušel pohodlné a pro páteř odlehčující a zároveň posilující sezení na fitballu (viz foto). Vždyť i starověcí myslitelé věděli, že: "Mens sana in corpore sano". 2)

2) Ve zdravém těle zdravý duch.

Potěšující výsledky našich akademiků

K práci vysokoškolského učitele - tělocvikáře již neodmyslitelně patří příprava a zajišťování účasti studentů na přeborech VŠ a akademických mistrovstvích. Na poli sportovním tak dochází k reprezentaci fakulty, školy, města.

Přestože je v dnešních podmínkách zainteresovanost studentů menší než dříve (otázka financí, materiálního vybavení, celkového vztahu ke sportu, reprezentaci, prestiže vysokoškolského sportu, .), může se naše univerzita pochlubit několika výbornými sportovci s bojovným srdcem a smyslem pro fair-play.

V minulých číslech Zpravodaje UPa jsme se zmiňovali o úspěších našich lyžařů a volejbalistů, nyní přijde na řadu plavání, tenis a orientační běh.

Akademické mistrovství ČR v plavání probíhalo ve dnech 29. a 30. 4. 1998 v krytém 25ti metrovém bazénu v Brně. Závodů se zúčastnilo celkem 191 posluchačů vysokých škol České republiky. Univerzita Pardubice měla na závodech své 4 zástupce: Šraut Bohumír - DFJP, 3.

ročník; Větrovský Jiří - FES, 2. ročník; Lucbauer Martin - DFJP, 1. ročník; Minář Jakub - FChT, 3. ročník.

Každý závodník mohl startovat v jednom půldni ve dvou individuálních disciplínách a v jedné štafetě. Naši plavci již tradičně nezklamali. Ve štafetě 4 x 50m volným způsobem vybojovali 3. místo (čas 1:43:30 - startovalo 20 štafet) a v polohové štafetě 4 x 50 m skončili druzí (1:53:8 - 16 štafet).

Náš nejlepší plavec Bohumír Šraut, adept pro účast na Letní univerziádě 1999 na Mallorce, se stal akademickým mistrem v závodě na 50 m motýlek (00:26:00 - 34 závodníků), v závodě 100 m volným způsobem skončil druhý (00:53:60 - 54 závodníků) a trať dlouhou 400 m volným způsobem uplavával ve třetím nejrychlejším čase (04:17:20 - 15 závodníků). Druhým naším akademickým mistrem je Jakub Minář - 100 m prsa (01:07:10 - 25 závodníků). Na poloviční trati skončil na druhém místě (00:30:90 - 47 závodníků).

Gratulace a poděkování patří však celému týmu. Výsledky těchto, ale i jiných závodů jsou vždy k dispozici u jednotlivých asistentů na KTS a aktuálně jsou zveřejňovány na nástěnkách KTS jednotlivých fakult a ve spojovací chodbě v areálu VŠ kolejí.

Na akademickém mistrovství v tenisu, které probíhalo ve dnech 19. - 20. 5. 1998 v Ostravě, obsadil student 2. ročníku DFJP Roman Dvořáček 3. místo ve dvouhře mužů a 3. místo ve čtyřhře mužů. Je jen velká škoda, že se akademického mistrovství nezúčastnili výborní tenisté UPa Čížek, Kovanda, Černík, Koblížek, jejichž předpoklady úspěšnosti byly vzhledem k lepšímu umístění na celostátním žebříčku větší.

Velkou radost nám udělal i překvapivý výsledek Jany Chmelíkové (FES, 3. ročník dist. stud.) na AM v survivalu, ve kterém vybojovala 2. místo.

Na následujících řádcích uvádíme zajímavý rozhovor s Janou o tomto netradičním, málo známém a fyzicky velmi náročném závodu.

Jano, co si máme představit pod pojmem survival?

Říká se tomu "závod zkušených". Je zaměřen na všestrannost sportovců - ve vodě, na zemi i ve vzduchu. Koná se 4 - 6krát do roka a zúčastnit se ho může každý člověk starší 18ti let na vlastní zodpovědnost. Měření sil probíhá v kategorii jednotlivců nebo dvojic. Dvojice mohou být ryze mužské, ženské či smíšené.

A jaké byly podmínky závodu, ve kterém jsi získala cennou medaili?

Tento závod byl zároveň akademickým mistrovstvím. Zúčastnit se mohli tedy jak akademici, tak běžní sportovci. Pořadatelem byla tentokrát VŠ ekonomická v Praze, která soutěžní klání připravila na víkend 22. - 24. 5. 1998 v Dobronicích u Tábora. Závodilo se pouze v kategorii dvojic.

Kdo byl Tvým spolubojovníkem a jaká byla týmová spolupráce?

Celkem se závodů zúčastnilo 21 hlídek. Mojí partnerkou byla Kateřina Novotná z VŠP Hradec Králové, která je zároveň mojí nejlepší kamarádkou. Známe se od dětství, jelikož obě dlouhou dobu děláme orientační běh. Já trénuji od deseti let v Lokomotivě Pardubice, ona v Hradci Králové. Známe se i z akademického mistrovství v orientačním běhu. Nápad jet na survival se zrodil v zimě. Přestože speciální příprava nebyla nijak veliká, zúročila se nám právě naše dobrá fyzická připravenost a schopnost orientace.

Vím, že každý jednotlivý závod v survivalu je zaměřen trochu jinak. Naznačila jsi, že právě převaha orientačních disciplín vám na AM pomohla k dobrému výsledku. Čeho ses nejvíce obávala?

Největší obavy jsem měla z lezení, avšak ukázalo se, že nejhorším zážitkem pro mne bylo přenášení lodi přes 2 jezy. Uvnitř lodi byla naložena kola a vše dohromady mělo hmotnost kolem šedesáti kilogramů.

Můžeš nám popsat samotný průběh závodu?

Jistě. Většina disciplín probíhala ve dvojicích, na některé úkoly jsme však byly rozděleny. Vlastní závod začal v pátek noční etapou v lese. Jel se tzv. MTBO (mountain bike orienteering) - tj. každá dvojice dostane mapu s vyznačenými kontrolami, které musí na kole objet. Po těchto devíti kilometrech v sedle následoval běh terénem na čas a etapa končila o půlnoci návratem na kolech do místa startu. V sobotu se začínalo osmikilometrovým orientačním během ve dvojicích lesem. V cíli jedna závodnice vyjela na kánoji, na kterou byla naložena obě horská kola, druhá běžela po vyznačené trase a potom se určením azimutu musela dostat na místo, odkud se slanila do lodi ke své partnerce. Obě pak společně pokračovaly na lodi asi 5 km proti proudu Lužnice. Dále se jelo na dovezených kolech podle mapy asi 50 km po místních silničkách. Po dojetí do cíle v Dobronicích a krátkém občerstvení byla testována dovednost lezení na umělé horolezecké stěně a následovala překážková, tzv. "opičí dráha". V neděli se nejprve běželo 5 km, potom účastníci absolvovali orientační závod v lodích (cca 5 km po proudu), dále terénní jízdu na horských kolech a vše bylo uzavřeno krátkým orientačním během. Tento den se startovalo atraktivní Gundersenovou (handicapovou) metodou, tj. která hlídka doběhla první do cíle, vyhrála. Rozhodující pro celkový výsledek byl tedy dosažený čas, ale některé disciplíny byly zvlášť bonifikovány.

Jaký máš celkový pocit ze závodu?

Trať dokončily všechny hlídky i přes značné útrapy. Nejvíce si cením toho, že jsme závod vůbec zvládly až do cíle. Survival je velmi náročný zejména na vytrvalost a vůli. Naše hlídka skončila na pěkném druhém místě mezi akademiky a celkově na třetím místě mezi ženami.

Ráda bych se zeptala na Tvoje plány do budoucna?

Příští zimu končím bakalářské studium na UPa a chtěla bych pokračovat dále ve studiu. Co se týče sportovních vyhlídek, vše zůstává při starém. Pokud zdraví dovolí, chci se dále věnovat všem formám "orientáku" - běhu na lyžích i na kole a příští rok opět porovnat síly v "závodu zkušených".

Přeji hodně elánu a děkuji za rozhovor.

Mgr. Lucie Förstlová,
Katedra tělovýchovy a sportu UPa

2. ročník Univerzitního triatlonu

Univerzitní sportovní klub má od dubna tohoto roku také triatlonový oddíl, který pořádá v sobotu 27. června 2. ročník Univerzitního přeboru na trati olympijského triatlonu (1.5 km plavání, 40 km jízda na kole a 10 km běh) a také na poloviční trati. Start závodu je v 9 hodin, prezentace 8 až 8:30 hod. u vodní nádrže na Hrádku. Plavecká část se uskuteční na vodní nádrži na Hrádku, cyklistická část vede přes Staré Ždánice, Srch, Kunětickou horu, Bukovinu, Rokytno, Sezemice, Ráby a Staré Hradiště s cílem u A bloku kolejí. Závěrečný běh bude na trati okolo slepého ramene Labe. Každý účastník startuje na vlastní nebezpečí.

za organizační štáb Ing. Michel Holčapek, KA1Ch FChT

Překážkový dostih Univerzity Pardubice

Třetí dostihový, tzv. "Britský" den letošní sezóny v Pardubicích začal v sobotu 30. května ve 14,00 hodin. Na programu bylo devět dostihů, z nichž v pořadí osmý se jel překážkový dostih Univerzity Pardubice. Rámcový dostih V. kategorie pro pětileté a starší koně, kteří se v roce 1997-98 ve steeplechase neumístili, měl délku 3 300 m. Startovalo v něm 13 koní a tím vítězným se stal sedmiletý bělouš YOCKER v sedle s žokejem Liborem Štenclem.

Hlavním dostihem odpoledne byla Velká cena města Pardubice - VI. ročník, steeplechase cross-country na 4 500 m, v níž vyhrál osmiletý Lyrik.

(vw)

Zpráva o hodnocení českého výzkumu se dotkne každé laboratoře

z anglického originálu článku Richarda Stona "Czech Research Review to Leave No Lab Unturned", SCIENCE 279, 2033, 1998, přeložila Mgr. Edita Nováková z oddělení anglického jazyka ÚJHS

Na rozdíl od stovek institutů po celé východní Evropě ústavy v České republice nemají na svých výplatních listinách žádné nadbytečné pracovníky. Během zcela zásadního přehodnocování, jež začalo po sametové revoluci v roce 1989, Česká akademie věd přišla ve svých institutech o 6 500 vědců a dalších zaměstnanců, z nichž více jak polovina byli lidé s akademickými tituly, a zavřela 22 ústavů. Někteří dobří vědci přijali lépe placená místa v průmyslu, zatímco ti průměrní byli propuštěni nebo museli odejít do důchodu. "Mnoho špatných vědců muselo odejít," říká Václav Pačes z Ústavu molekulární genetiky v Praze.

Nyní vysocí představitelé české vědy doufají, že podrobí zbývající pracovníky ve výzkumu a rozvoji (což představuje asi 25 000 výzkumníků na 27 vysokých školách a několika institutech řízených ministerstvy) podobnému hodnocení, které bude provedeno skupinami zahraničních a domácích vědců. Zpráva, jejíž uvedení se očekává během několika příštích týdnů, by mohla mít za následek dvouúrovňový vysokoškolský systém, ve kterém by vysoké školy na vyšší úrovni dostávaly lví podíl z příštích fondů na vysokoškolský výzkum. "Pravděpodobně vzniknou výzkumné vysoké školy," předpovídá Josef Syka, ředitel Ústavu experimentální medicíny v Praze a místopředseda Rady vlády ČR pro výzkum a vývoj. Rada, jejímž předsedou je nový ministr školství Jan Sokol, připravuje v současné době plány ke zprávě, které by měly být postoupeny nejvyšším vládním úředníkům ke konečnému schválení.

Ačkoliv zpráva může vypadat jako dost hořký lék, očekává se od ní, že pomůže vyřešit dlouhodobý problém mnoha zemí bývalého východního bloku - špatnou kvalitu vysokoškolského výzkumu. "Totalitní režim podporoval výzkum hlavně v akademii," vysvětluje Pavel Klener, prorektor Univerzity Karlovy v Praze. Lepší financování společně s faktem, že ústavy byly uchráněny politického tlaku, který tížil vysoké školy, přimělo špičkové vědce odejít do elitních akademických laboratoří a tím obralo vysoké školy o talenty.

Dokonce i v akademii vytvořila československá vláda, stejně jako další komunistické režimy, výzkumnou infrastrukturu, ve které byla často loajálnost ceněna více než soutěživost a inovace, říká Václav Hořejší z Institutu molekulární genetiky. Ale během hodnocení v letech 1989 až 1993 Česká republika značně snížila částky na financování akademií a zavřela podprůměrné instituty. Ačkoliv financování vědy nedrží krok s inflací - státní náklady na vědu a výzkum v roce 1998 jsou odhadovány na 256 miliónů dolarů, cca 0,48 % hrubého národního produktu. Zdá se, že kvalita výzkumu na stávajících institutech, měřeno publikacemi v západních časopisech, je na vzestupu. "Není pochyb o tom, že počet vědeckých prací značně vzrostl," z 0,86 prací na osobu v roce 1990 na 2,12 v roce 1996, říká Rudolf Zahradník, prezident Akademie věd České republiky (AV ČR).

Vládní úředníci se už dlouho snaží zvýšit podíl odborníků na vysokých školách, aby se vysoké školy dostaly na úroveň akademie. První krok byl proveden v roce 1993, kdy vláda prohlásila, že bude platit přesun vědců z výzkumných ústavů na vysoké školy. Přešlo však pouze 250 lidí, což sotva zvýší všeobecnou úroveň vědy, říká Syka. Rada vlády ČR pro výzkum a vývoj a MŠMT zahájily v roce 1996 úspěšnější pětiletý program k ustavení hlavních vysokoškolských laboratoří. Až dosud bylo vybudováno 100 laboratoří. "Spolupráce mezi subjekty vzrůstá a je prospěšná," říká jeden z představitelů AV ČR Petr Kratochvíl.

Syka říká, že nyní přichází čas na radikálnější opatření, která by vyřešila nepoměr mezi akademií a vysokými školami a přivedla tolik potřebné zdroje do nejlepších vysokoškolských laboratoří. Syka dále říká, že se plánuje zavedení komisí hostujících vědců, kteří by provedli hodnocení všech státem financovaných laboratoří, včetně vysokoškolských a ministerských. Dokonce i ústavy akademie projdou znovu tímto hodnocením, hlavně proto, aby byla nalezena hodnotící kritéria. Syka říká, že Rada vlády ČR pro výzkum a vývoj doufá, že přesvědčí zahraniční vědce, možná pod záštitou Evropského fondu vědy, aby se účastnili tohoto hodnocení.

Ať už hodnocení univerzit dopadne jakkoliv, nemusí se obávat personálních škrtů, kterými prošla akademie, částečně proto, že počet přijímaných studentů prudce roste, z méně jak 100 000 v roce 1990 na 158 000 dnes. "Počet fakult pravděpodobně zůstane stejný," říká Syka.

Avšak hodnocení by přesto mohlo mít některé nepříjemné následky. Syka a další předpokládají, že několik málo vysokých škol, včetně Univerzity Karlovy, v nichž pracuje největší množství talentovaných vědců, obdrží nepoměrně větší podíl z fondů na výzkum. Mnoho dalších vysokých škol bude nuceno zavřít neproduktivní laboratoře a zvýšit některým členům fakulty učitelské úvazky. "Je možné, že některé vysoké školy dostanou druhořadý status", říká Tomáš Čermák, prorektor Technické univerzity v Ostravě. "Ale jsem si jist, že se to nebude týkat naší univerzity." Vědci z akademie se naopak těší na příležitost srovnání se svými protějšky na vysokých školách. "Akademie nebo alespoň většina ústavů nemá žádný důvod obávat se takového hodnocení," říká Karel Segeth, ředitel Pražského matematického institutu.

Avšak zvýšení kvality vysokoškolského výzkumu by mohlo být v dlouhodobém zájmu akademie, protože tato dvě odvětví možná budou brzy nucena spolupracovat mnohem těsněji. Po desetiletí udělovaly ústavy akademie titul kandidát věd, jež byl ekvivalentní titulu PhD. Ale nový zákon, podle něhož budou akademické tituly smět vydávat pouze vysoké školy, ukončí tuto sovětskou praxi. Pro své postgraduální studenty budou muset instituty akademie podepsat formální dohodu s vysokými školami. Vysoké školy tvrdě lobují za toto opatření, ale akademie je znepokojena. "Výborný ústav by se tak mohl zcela dostat do rukou malé vysoké školy a jejich kateder s podprůměrnou vědeckou úrovní," tvrdí Pačes. Zpráva o hodnocení by mohla ulehčit tuto situaci tím, že by označila kvalitní vysokoškolské laboratoře, s kterými by vědci z akademie mohli spolupracovat při vzdělávání svých postgraduálních studentů.

Syka je přesvědčen, že zpráva o hodnocení alespoň "zlepší kvalitu výuky" na nejlepších vysokých školách, jež jsou půdou pro příští generaci českých vědců tím, že zvedne úroveň jejich výzkumu. Takovéto zlepšení je vysoce žádoucí, říká Petr Sebo z Ústavu mikrobiologie v Praze a poukazuje na to, že je těžké vyučovat vědu v laboratořích, v nichž chybí moderní přístroje a zařízení. "Jděte se podívat na hodinu biologie na vysokou školu a uvidíte, jak jeden student pracuje s pipetou a deset dalších ho sleduje." Čeští vládní úředníci doufají, že zpráva o hodnocení bude dobrým lékem na stávající apatii.

Hrad Žumberk

ve třináctém až patnáctém století

(pokračování z č. 12)

Středověké gotické hrady jsou v Čechách a na Moravě dvojího původu. Jedny jsou hrady zeměpanské, to znamená ve třináctém století hrady královské, druhé jsou hrady šlechtické. Hrad měl několikero funkci. První byla funkce obranná, maximální obranyschopnost, jež ochraňovala lidi a materiál uvnitř prostoru obehnaného fortifikačním systémem. Tím byla zajišťována vlastní funkce hradu, jenž byl jednak branným a jednak správním střediskem více či méně kompaktního území zvaného statek, ať už byl tento statek v držbě královské, nebo šlechtické (jak to bylo s hrady na statcích církevních, patří zatím k okruhu málo prozkoumanému). K tomu u hradu přistupovala funkce sídelní, obytná. Vedle toho měl hrad také funkci symbolickou, neboť představoval majetkovou, hospodářskou, brannou a právní moc držitele, krále nebo šlechtice. Být šlechticem většího významu znamenalo tudíž držet hrad.

Pomineme-li hrady královské, vznikaly šlechtické hrady v souvislosti s konstituováním se dědičné šlechty jako stavu. V našich poměrech probíhal tento proces ve dvanáctém a ještě na počátku třináctého století, vznik (gotických) hradů je o něco mladší, podle současného stavu znalostí spadá převážně do sklonku první poloviny třináctého století.

O průběhu procesu osídlení a vzniku šlechtických sídel a statků v prostoru, jež sledujeme od Slatiňan na jih k hranicím Moravy - vzdušnou čarou je to necelých čtyřicet kilometrů - víme z přímých písemných pramenných zpráv poměrně málo. Chceme-li na shora položené otázky o засídlení a vzniku Žumberka dát alespoň dílčí odpověď, musíme vyjít z toho, co o půdní držbě v regionu víme především pro čtrnácté století, protože starší stav - je to otázka pramenné základny - známe jen torsovitě. Musíme tudíž sledovat, co víme nejenom o rozsahu a podobě statku hradu Žumberk, ale i o podobě a vzájemném vztahu dalších statků v této oblasti.

Nejprve ale k pojmu statek: Slovo "statek" bylo ve staré češtině ekvivalentem latinského "bonum", v plurálu "bona", kdežto slovo "panství" ("dominium") znamenalo soubor vrchnostenských vlastnických práv, posun významů nastal až později; slovo statek znamená tudíž v našem výkladu jak "majetek", tak "území".

Nejenom ve sledované oblasti, ale celozemsky všude, především v zalesněných, méně osídlených končinách, vznikala od jedenáctého století zeměpanským darováním jednak půdní držba církve, jednak propůjčováním zeměpanské půdy, výsluhou, půdní držba šlechty; při čemž se časem z této výsluhou propůjčené půdy stávala držba trvalá, dědičná. Ne ovšem každá půda šlechty byla získána takto výsluhou, známe i několik případů, kdy byl půdní majetek prostě uchvácen.

Oblast nynější Českomoravské vrchoviny (orografické pojmenování je novodobé) byla jak v Čechách, tak na Moravě majetkem zeměpanským a převážně byla zalesněna. Říká to listina knížete Vladislava II., hlásící se do let 1146 - 1148: "... in silva, que interiacet inter Cazlawensem et Brinensem provinciam..." ["... v lese, jež se rozprostírá mezi Čáslavským a Brněnským krajem..."].⁵

Námi sledované území tvořilo severní okraj této lesní oblasti, o části tohoto území se dozvídáme z listiny Václava I. z roku 1242, jež jmenuje "... silvam, que Zlubichki dicitur, que iacet inter Camenicam et Dubraunicam rivulos..." [les, jež se jmenuje Slubičky, prostírající se mezi Kamenicí a Doubravnicí říčkami...].⁶

Topografické údaje této listiny jsou zcela přesné, jde o lesní újezd Slubičky, ležící mezi řekami Kamenicí, dnešní Chrudimkou, a Doubravnicí, dnešní Doubravou; jméno újezdu uchoval dodnes potok Slubice, pramenící severně od Krucemburku a ústící pod Rváčovem do Chrudimky (významy latinských slov a jejich českých ekvivalentů - "silva" = "les" a "circuitus" = "újezd" - jsou totožné).

Statek hradu Žumberk s újezdem Slubičky sousedil, řeka Kamenice (Chrudimka) tvořila hranici obou držeb. Jádru statku, hrad a lokalita Žumberk, je ovšem severněji, takže území statku se táhlo od Žumberka vzhůru do hor směrem k jihu v pruhu jedenáct kilometrů dlouhém a něco přes tři kilometry širokém až ke Rváčovu, jenž má již 586 m nadmořské výšky.

Na západě byl statek hradu Žumberk ohraničen potokem Kvíteckým a sousedil se statkem hradu Strádov a s biskupským statečkem Nasavrky. Na východě byl ohraničen potokem Olšinkou a částí toku Holetínky (Ležáku) a sousedil se statkem kláštera Podlažického a se statkem hradu Rychmburk. Městečko Nasavrky jižně od Strádova bylo drženo olomouckým biskupstvím, západně od Nasavrky se rozprostíral újezd Bojanovský, držžený Vilémovským klášteřem.

Co tu ve čtrnáctém století bylo držbou církevní, vzniklo od sklonku jedenáctého do poloviny třináctého století jako zeměpanské donace, takže z původní zeměpanské držby zůstaly v tomto okruhu ve čtrnáctém století již jen sporé zbytky. Bylo to královské město Chrudim s několika vesnickými lokalitami a s lesním újezdem Králové hora u Slatiňan, vedle toho lokality Rohozná a Údavy, jež ležely na cestě vedoucí z Chrudimě na jih.

Mezi jmenovanými držbami na západě a na východě leží nezvykle protáhlý statek hradu Žumberk, ohraničen vodotečemi tak, jak byly ohraničeny ty újezdy, jejichž popisy a hranice známe z darovacích listin.⁷ Lze tudíž předpokládat, že statek hradu Žumberk vznikl jako zeměpanská výsluha rovněž v podobě újezdu.

Vznik hradu Žumberk klade dosavadní literatura až nedlouho před rok 1300, což souvisí s první zprávou písemných pramenů o existenci hradu, leč na základě shora popsané konfigurace půdní držby lze uvažovat o starším původu nejenom statku, ale patrně i hradu Žumberk, a to hlouběji ve třináctém století, protože na sklonku třináctého století se s donacemi újezdů v pramenech již nesetkáváme.

Poznámky

5) Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae I - V, Praha 1904 - 1981 (CDB); CDB I č. 158 s. 163.

6) CDB IV/1 č. 13 s. 74.

7) J. Teplý: Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku, Pardubice 1997; týž: Příspěvek k problematice okrsku zvaného v listinných pramenech "circuitus". Východočeský sborník historický 6/1997, Pardubice.

(dokončení příště)